

VERSEK

BRASNYÓ ISTVÁN

EZ A SZÉL

Ahogy az ablaküveghez koccan, akár valami régtől hajszott, éles csőr, és egyszerre megérzi, pihennie kell... Így rakja le terhét, szóról szóra ismételve azt a nevet, ahogy egy vidéki szálloda földszintes szobájában elhangzott — az ablak előtt gesztenyefa borult virgba, és a folyosón egész idő alatt szakácsok perlekedtek valaki hovatarozása felett. Ám a ruhasuhogás özönéből csak ez a név szállt fel magányosan, mintha morajló vízesésbe suttozták volna, és a padló deszkái árasztottak hozzá olyan illatot, akár egy összetört hajó.

LISELOTTE ÉLETE

Még várni kell a kapuszárny csapódására, hogy csörrenve kihulljon keretéből a tükör, amelynek ábrája oly odaadóan szoptott bennünket. És aztán milyen tavaszunk lesz itt, ha majd füst satírozza be ágyékkodat, s távoli violaszín lappang az ég jege alatt... De mondhatnak neked bármit, dagasztasz televényt, ahogy kenyeret kovászolnak sietve, éjjél előtt, hogy virradatra külsüljön formátlan cipója a távollevőnek, amit majd nagy falatokban majszol, tép széjjel dühében, és a morzsát véred hangyáinak szórja.

SEBET!

Ágyában csontváz, ablakában valakinek a nyoma, aki, kiugorva, a kerten át távozott, birkózva a szeder indáival és a vak széllel, amely mintha dörzspapírral formálta volna idomait a sötétben.

Mi más lenne majd a reggel, ha nem merő seb, és vérnyomok mindenütt a feldúlt leveleken, ám ő zsigereiben fészkelődve mégis amazt a káprázatot éli, ahogy egy nem mindennapi látványt igyekszik magába gyúrni a teste... És micsoda homoktól dugul el öklendezve a lefolyó, és hol van még a vége ennek a verőfényes napnak, és főként a pusztá, de tisztára söpört városnak, amelyet majd fehér hálóingben kószál be a súlyával ereszeket nyeső holdfény.

PARACELSUS BELGRÁDBAN

Míntha mindenki aludna még ezen a hótól sziporkázó hajnalon, és kincseket dédelgetne mellkasában: ti hős férfiak és rettenhetetlen hajadonok!

A felcser, aki kardot fog, kiejti ujjai közül a szikét — jobbján egy pap áll, ki szitkozódik, balján egy katona, akinek kivágták nyelvét, alatta pedig inog a föld, s hogy dolgában biztos legyen, elevenen boncol kardjával, szaracén módra.

Ó, a szívek, a szívek, amelyekre ez a határnyi hó esik, és füstölögnek s kormozódnak, míg a tüdők széles szárnyán a levegőbe nem lendül az egész feltételezett mindenség...

És csak az ezüst csontok záporoznak majd vissza fentről.

SZENT JÁGÓ VÁROSA

Nemhogy kenyerem nincs, de az óceán dalát sem értem. Jelenlétemmel, testemmel igyekszem beszélni, mindhiába. Csak kisebb zörejek, nyikorgások, súrlódások hallatszanak: ezek máris nemlétem szótagjai. Csak adnának alám szamarat, csak nyomnának tengeri nádat a kezembe...

— Dolores! — kiáltanék akkor — Hé, Dolores, Crescencia! — kiáltoznék sürgetve, ha más lennék.

Mert tudom, mire képes a szemetek és a szátok, és hajnalonként mitől harmatos a hajatok, és mi a fény, ami fogaitokon törik meg.

A MEGSOKSZOROZOTT EGYSÉG

Én téged vízből merítetek. És sokáig élek majd benned mások lélegzeteként. És hangom, ha hallod, a torkodban reszel — de tel-

jes csak te vagy. És úgy zuhansz, hömpölyögsz, akár az éjszaka, már feleslegesen. Mellbimbóiddal látlak, de csupasz hátad havas, és lábad, amellyel szakállamra térdelsz, egyszerre kőből van, ezt érzed. Így veszel mértéket arról, ami több, mint határtalan.

SÁMÁNOK TELE

Erőtlen láng, ez, mintha a havat gyújtogatnák, messze. De egy reggelre kifényesedik a jég, és foglyul ejti az apróvad, sőt a ló tükkképét vagy csak árnyékát. Mi a nagy havon megyünk tovább, és öled dérepte szőrzete akár egy elveszett fűcsomó, véletlen vakondtúrás. Honnan hajtasz te ki a napvilágra, megzabolázhatatlan növénye a sóvárgásnak, mi táplálja keskeny percedet? De fontosabb útja sohasem lesz a világnak a te nyomaidnál, ezekben jár, csapásodat követi.

KINAGYÍTOTT SEMMI

Hát mind elfelé szálltok, kimondhatatlan madárvonulások katasztrófáiba . . . Távcsővel az eget kémlelem, az üveg vak, csak néhány régi karcolás rajta, sebes szempillától. Így ülni a kinagyított semmiben, szürkére szürkét képzelni, s elfeledni a világ vérért és tejét, ami mindent átmázolhatna. A pillanat mögött nincs esemény, és a mesében a róka a végtelenségig lógatja a farkát a lékbe: sohasem fog odafagyni. Befejezetlenül éljük le éveinket.

SZIRMOKAT SZEMEDRE

Szirmokat szemedre — és így jöjjön a nappal, amely összerágja a sötétség lombjait, s a hajnal vérért a földről felissza. Gyászolsz, hajad rövidre vágva, s az óra a lélegzetedtől nyirkos falon nem mutat időt, semmit sem mutat. Mintha magad is halott lennél, oly üres a tested, formád elhagyod, bizonytalan lenyomatként hóban, keserű szénában, ahol elvesztél egykor. És mindez elfér egy arcképen, ami ismeretlen tekinteted mutatja, mintha meghökkenve állnál

egy, életed súlyos, szánnivaló jelenetét mutató tükör visszfényének vizében, kétségbeesetten és eltaszítva tulajdon pillantásodtól.

ÜRES SZOBÁK

Az üres szobákban eltéved hangod, a félhomály sarkadban settenkedik, szoknyád alá les. A levegő sűrű itt, bolyhos, akár a gyapjú: fonna lehetne. És hiába várod, hogy valami alma- vagy szőlőaromájú ősz áradjon széjjel, csorogja be bőröd, mézként, s vacogni kezdjen tőle a fogad... Hogy egyedül vagy, minden más-képp aránylik hozzád, és nincs kilátás arra, hogy tintacseppként igyon magában az égbolt búrája, melyet már csak zsidbadó körmeidben érzel, vagy túljajdon illataként egy elhervadt virág.

ROPPANT GŐZEI

Sodródva, hemperedve, lágyan egymáshoz ütődve, mint két elgurult teniszlabda, tapintásra annyira selymes... S hogy fejed az alkonyatban hátraszeged, szívedtől lüktetni kezd a nap, poharadba méh hullik, gyámoltalanul, akár egy darabka repülő parázs. Könyved az ég olvassa, lapoz benne a szél. Egy-egy bizonytalan, kilazult pontja vagyunk ugyanannak az összességnek, szappantól illatozók, teltebb idomúak, akiktől nem sokat lehet várni. Feltörő, roppant gőzeit nézzük a naplementének, amely a torkunkon akadt.

MILYEN FOLYÓK?

Ez az elfeledett levél, amely a Világtörténelem vagy A magyar lótenyésztés lapjai között élt át egy háborút, egy hitfelekezeti megmozdulást, egy viharos költözést és címzettje lakodalmát, egyetlen mondatával igyekszik összedönteni zilált fogalmainkat az olykor hihetőnek vélt állandóságról:

„Nagy folyók ömlenek át rajtam, te drága, és kiszűröm belőlük aranyad, hogy magam is hamarosan ragyogni kezdek tőle, mint Velence tetői.”

S aztán túlhan már meglátjuk a tengert, majd továbbutazunk, nyelvünkön egy hajsziát érezve, amit henna fogott vörösre, s alpesi széltől lett ily rugalmas.

METSZET ORFELINÓRÓL

Te vidékről érkezett ember, zöld kalapod egy szintben a város tetőivel, hogy láthatd mezőid tágasságát, ahonnan a fény idehajszolt.

De a festett alkonyat lángba borítja szemed, a formákat üszök lepi el, ahogy sápadt selymeket villantanak az ablakok... Itt, ezekben a házakban illatok lobogásától sarkallt vadászkutyák futkosnak a folyósokon, és kihullott fogú ábrándok ülnek a homályos szegletekben: más fény éri az életet és más azt, ami meghalt. Szívesen éreznéd most valaki melegét, nyomnád ajkad egy előtted ácsorgó nő feltűzött hajú tarkójára, hogy megsejtse felindulásod.

ÉRINTÉS

Telesuttogva az éjszakát igyekszik valaki elérni füled, fénylő fogaival gyöngéden megszorítani fülkagylódat, de úgy, hogy mégse fájjon... S ettől megzendül benned minden, ami zöld, ami arany-papírként susog, és megérzed formáid végtelen idejét, amelyek immár degeszre tömve... És szemben veled oly finom vonásokból épülnek fel idomai egy elmondhatatlan számkivetésnek, hogy szánni sem áll már módodban azt, amit rég elfedtél. Egyszerre mily néma vagy, s bizonytalanságod fejt le rólad a bőröd, hogy egy érintés megnyithat, akár a hamuvá égett ajtót.

HATALMAS TRIGONOMETRIA

A delet megjegyzi az ég, s e totális látószög eltaszítja magától tested árnyékát. Meztelen érzed magad, ahogy álmodból tudsz csak kilopózni, s most meglep ébrenléted: melled két csúcsa és köldököd gyöngyházzsín látványa. És bőrödre majd csak a távoli éjszaka húz áttetsző, sötét tapintású ruhát, csillagoktól verejtékeset, amelyen senkinek sem adatott meg eligazodni.

LA CITTÁ

Szemedben megolvad az ólom szürkéje, amíg egy rigó röptét követi, és bokádat megmarkolja a hőség, mintha kígyó fonódna rá a gyér fűből sziszegve.

De ezekből az illatokból, amelyeket árnyékodban halmoz fel a szikár vegetáció, csak hajad libben meg az éjszaka lekopott kőküszöbén, és tested helyzete változik a térben, amit lélegzetteddel, nyitsz magad körül. És ekkor, ahogy feljön a hold, már másutt vagy, máshol érzed ajkadon a zsaluk résén áradó ezüstöt, s a tömjént, amely idecsalt. Tornycok magasán, te, egyedül felmutatható, mint aki pőréen viharok olaját önti.

HERMELIN

Mozdulataid valahol bensőmben heves hullámokat vetnek, mint a nyulat fojtogató hermelin háta. És hiába tartom vissza lélegzetemet, nem hallok a tovasurranó, apró körmöket, még a papíron sem, amelyre írok.

Nem tudom leütni lábról az időt.

A SÁRGA FÜGGÖNY

Itt új felvonása kezdődik a világnak, elvesző fehérség. Valaki belép az ajtón, s várja, hogy a délután a falakra fesse meztelenségét és elfeledje arcát, nyitott ajkait. Szeme lehunyva, és nem gondol másra, csak hogy végre igazából testet öltjön a sárga függönnyt dagasztó huzatban, amely hasát suholja. Halvány pihék perszelik meg lábát, mint aki parázsra lép s túri, hogy Zeusz, megmarkolva, betöltse körötte a levegőt.

FÖLDVÁR

Libbenő őszi pára
égyelő viadalára
madárseregéből s -rajokból,
emeltek téged bajokból,
emeltek téged földből,
holdfényből és ködökből,
elmúló vízözönből:
nőni csak öröktől
elszakadva a rögtől —

s ha engednél vissza engem,
 míg a felhőn szunnyad az őrszem,
 magasan, mint a csillag
 — dérepte sisakja csillan —
 és összemarkolva csontjait
 dúdolja énekek csonkjait,
 amíg le nem hullik a zsarát
 füstölve földjeink sarát,
 s lábra nem kél a határ:
 a lángoló kukoricaszár.

Engednél vissza engem,
 míg a felhőn szunnyad az őrszem,
 s Gorgót dőf kelevéze
 — az égi a földinek része! —
 és éjfél kiált a földre
 a világra mennydörögve.

Forgatva idődnék malmát
 cipelem csontjaid halmát,
 rezes vértedet fogja a fagy:
 magad is csontjaid foglya vagy.

Égig felnyúló temető,
 földönfutók fölé tető,
 utak porában délibáb:
 álmodik tengert — s nekivág.

AKT REGINÁRÓL

Valaki újjáépíti arcod, mintha egy régi reggel elenyészett, szürkés pászmáit rekonstruálná, ördögi iktatóba. És ki e háttér sötét örvényeiben s betüremléseiben tölti a telet: én vagyok. Hónad alatt, combjaid ollóján át a világra látva immár semmi véleményem. Te tested nagy tükrével, dagadó vitorlájával gyűjtöd a szűkös fényt, mely mégis összegeti a vászon fókuszát.

ITT, A HAMUBAN

Itt, a hamuban, elveszik kedvenc italomat, halálom kenyerére fognak. Vértől feketéllik a szám, ahogy kapukon lesek befelé, és képzelem magamat ajtók elébe. Ti aztán megadtátok a módját: varratokkal kapszkodtok egymásba, eltéphetetlenül, kicsi rongyok. És azt mondjátok: Gyújtsunk tavaszi gyertyát, gesztenyefa lángját a sötétben, és nézzük, ki oson odakinn?

De végül az egészségből semmi sem lesz, mindent kiolt és tovasodor a szél; sietős, kapkodó szuszogás szorítja össze az este nyakát.